

Bergen, 15. juli 2023

Havbruksutvalget
v/ Linda Nøstbakken

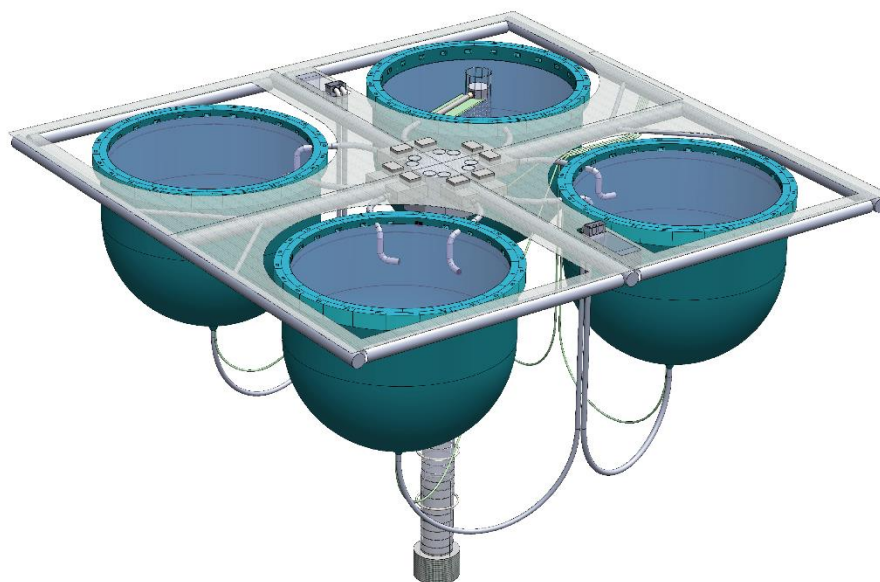
Vår ref.: VIVA/TEVA

Innspill til innretning av fremtidig tillatelsessystem for akvakultur

Merdslippen AS vil som utvikler og leverandør av blant annet GreenBag-merden benytte anledningen til å komme med innspill til Havbruksutvalget i anledning utvalgets gjennomgang av tillatelsessystemet for akvakultur.

GreenBag

April 2023

Innhold

Innledning.....	3
Merdslippen – hvem er vi.....	3
Vår agenda.....	4
Overordnede utfordringer for havbruksnæringen anno 2023	5
Gode tiltak for å muliggjøre en bærekraftig vekst og størst mulig verdiskapning for samfunnet.....	6
Tilrettelegging for bærekraftig postsmoltproduksjon i lukkede anlegg	6
Et konverteringsregime og nye miljøteknologitillatelser for bærekraftig matfiskproduksjon.....	8
Om og i hvilken grad biosikkerhetshensyn bør implementeres i tillatelsessystemet.....	10
Om fremtidige oppdrettstillatelser bør være tidsbegrensede	12
Implementering og overgang til et nytt tillatelsessystem	13
Avsluttende kommentarer.....	13

Innledning

Vi viser til utvalgets mandat og vil her benytte anledningen til å komme med innspill til et fremtidig tillatelsessystem for akvakultur. Spesielt har vi synspunkter på:

- Hva som kan være gode tiltak for å muliggjøre en bærekraftig vekst og størst mulig verdiskapning for samfunnet
- Om og i hvilken grad biosikkerhetshensyn bør implementeres i tillatelsessystemet
- Om fremtidige oppdrettstillatelser bør være tidsbegrensede
- Implementering og overgang til et eventuelt nytt tillatelsessystem

Før vi går inn i ovennevnte problemstillinger vil vi kort redegjøre for hvem vi er og hva som er vår agenda. Videre vil vi peke på det vi mener er de overordnede utfordringene for havbruksnæringen anno 2023 da dette er bakteppet som gode tiltak og ny teknologi må vurderes i lys av.

Merdslippen – hvem er vi

Merdslippen står bak GreenBag-merden, en produktsertifisert posemerd bygget i gode materialer der gjennomtenkt utforming og innovative løsninger legger til rette for god fiskevelferd samt god logistikk på både vann, slam og fisk.

Vi står også bak RESET-konseptet, et større sjøbasert RAS-system, som gjennom Reset Aqua har fått tilsagn om åtte utviklingstillatelser. Gjennom å ta kontroll på både inngående og utgående vann har konseptet et høyt nivå for «lukkethet» og anlegget er forutsatt å kunne driftes kontinuerlig, dvs. uten å delta i felles brakklegging. Totalt atten merder á 12.000m³ gir et samlet oppdrettsvolum på 216.000m³ hvor det årlig produseres vel 16.000t laks.

I GreenBag-merden er hensynet til fiskevelferd ivaretatt av et skånsomt merdmiljø uten not, et gunstig strømningsbilde og et stabilt godt vannmiljø. Sistnevnte sikres med relativt lav energibruk gjennom et dybdejusterbart vanninntak (15-50m) med minimal løftehøyde og et integrert oksygeninnløsningsarrangement. Merdposens utforming og strømningsbildet sørger sammen for at sedimenterende slam raskt tas ut gjennom bunnpotten før det ledes til overflaten for oppsamling eller bortledning. Når det gjelder logistikk på fisk, så muliggjør fraværet av not inne i merdposen og innsetting av et trengegitter en patentert metode for levering av fisk der brønnbåt kobler seg på med sugeslange ved silkasseløsning og deretter suger merdposen tom for fisk. Metoden er ikke bare effektiv, men medfører lite stress på fisken og bidrar til at fiskens slimlag bevares så intakt som mulig. Særlig for postsmolt som skal videre til en åpen sjøfase er dette av stor betydning, men også for slaktefisk vil man få uttelling for en effektiv og skånsom leveringsprosess. At konseptet er godt tilrettelagt for nedvask og desinfisering mellom grupper av fisk er også verdt å nevne.

De to første GreenBag-merdene på 6.000m³ ble levert vinteren 2019 til Hardingsmolt nede på Fitjar hvor det er store utfordringer med lus. Produksjon av postsmolt i merdene startet opp utpå våren og

siden da har det kun avbrutt av pålagt brakklegging vært kontinuerlig produksjon i anlegget som ble utvidet med to merder i 2021. Så langt er det produsert seksten grupper med fin og sprek postsmolt. Tilveksten i GreenBag-merdene er svært god også i vintermånedene og det meldes om en rentes rente effekt på fisken i den påfølgende produksjonsfasen i åpne merder. Anlegget ligger i et område der det er store utfordringer med lus, men det er ikke registrert lus i GreenBag-merdene.

Større GreenBag-merder med tanke på matfiskproduksjon er under utvikling og disse merdene vil både kunne legges i rammefortøyninger og inngå i anleggskonfigurasjoner med et sentralt vanninntak. Alle størrelser kan leveres med ulike nivå av lukkethet tilpasset lokale utfordringer og for å ivareta nødvendige hensyn til biosikkerhet.

Vår agenda

Som utviklere og leverandører av lukket merdteknologi er vi opptatt av å få ut produktet vårt da vi ser at det kan være med å bidra til en mer bærekraftig næring gjennom:

- Bedre fiskehelse og fiskevelferd
- Mindre utgang av fisk
- Eliminerer behovet for rensefisk
- Redusert miljøpåvirkning
- Økt biosikkerhet
- Mer forutsigbar og bedre biologisk produksjon
- Lavere produksjonskost

Gjeldende regelverk og forvaltningen av dette gjør det imidlertid pr i dag utfordrende å overbevise interesserte oppdrettere om at det er både bærekraftig og forretningsmessig forsvarlig å investere i en lukket satsing i sjø. Konkret vil vi peke på følgende utfordringer:

- Det gis ikke forutsigbare muligheter for bærekraftig vekst gjennom miljøteknologitillatelser eller lignende
- En ordning som belønner en overgang fra åpne konvensjonelle systemer til fungerende lukkede systemer, er ikke på plass
- Dyr produksjonskapasitet i sjø og driftsmessig uforutsigbarhet som følge av trafikklyssystemet medfører at det sitter langt inne for oppdrettere å gjøre betydelige investeringer i lukkede systemer
- Ordningen med utviklingstillatelser favoriserte store prosjekter, hvorav flere har vist seg vanskelig å få realisert. Innføringen av grunnrenteskatten har ytterligere vanskeliggjort realisering av disse prosjektene
- Selv lukkede anlegg som over tid har dokumentert at det ikke er lus på fisken får automatisk nedtrekk i produksjonskapasitet fra Fiskeridepartementet når en generell vurdering av

miljøtilstanden i produksjonsområdet tilsier nedtrekk (miljøindikator er lakselus på villaks). At lukkede anlegg som dokumenterer at de ikke har lus i merdene, på lik linje med konvensjonelle anlegg som kan ha noe lus og hvor behandling kan forekomme, vil kunne søke om unntaksvekst etter produksjonsområdeforskriftens §12 er etter vårt syn lite egnet til å utløse en satsing på lukkede anlegg som monner

- Fare for at frisk fisk i et lukket postsmoltanlegg blir «stengt inne» dersom det påvises sykdom hos fisk i nærliggende åpne anlegg. Vi har forståelse for et føre var prinsipp, men det er problematisk hvis lukkede anlegg som drives bærekraftig og ikke har sykdom må «ta regningen» for problemer i åpne systemer
- Kravet om brakklegging av lokaliteter er et rent veterinærkrav og er nok fornuftig for åpne systemer som utgjør en miljøbelastning i form av utslipp og oppbygging av uønskede parasittbestander i fjordene. For lukkede systemer med slamoppsamlingstiltak og vanninntaksløsninger som driftes slik at man ikke bidrar til å bygge opp parasittbestander og som i tillegg er tilrettelagt for nedvask samt desinfisering og kort brakklegging mellom grupper, er krav om å delta i felles brakkleggingsperiode svært uheldig. En ting er at det gir lukkede anlegg som ivaretar miljøhensyn betydelig lengre brakkleggingstid og dermed dårligere utnyttelsesgrad enn åpne anlegg. Dertil skaper det utfordringer med hensyn til samkjøring av settefisk- og postsmoltanlegg som fort medfører dårligere fiskevelferd og økt utgang av fisk

Lukkede systemer som er utformet for å ivareta utfordringer i fjordmiljøene må forutsigbart få de fordelene de fortjener slik at de får gjennomslag og dermed kan bidra til å utvikle næringen i riktig retning. Dagens regelverk er utarbeidet for åpne systemer og uforutsigbare dispensasjoner fra dette regelverket er og blir et forkjært utgangspunkt med tanke på å stimulere til bærekraftig utvikling av næringen.

Overordnede utfordringer for havbruksnæringen anno 2023

Vurdert ut fra økonomiske resultater har mange oppdrettere hatt gode tider de siste årene, men hovedbildet i næringen er at sterke tall på bunnlinjen ikke uten videre kan tilskrives en god og bærekraftig drift. Det er snarere lite fisk i markedet og lengre perioder med historisk høye priser som ligger til grunn for de gode resultatene mange har hatt.

Overordnede utfordringer i havbruksnæringen anno 2023 er:

- For stor utgang av fisk og for dårlig fiskevelferd
- Tapt tilvekst grunnet ugunstig vannmiljø og mange runder med lusebehandling
- For mye fisk slaktes tidlig, dvs. slaktevekten er lav
- Kraftig økning i produksjonskost – en konsekvens av foregående punkter
- Oppdrettere har svært begrensede muligheter til vekst og opplever i enkelte soner tvert imot betydelige nedtrekk i produksjonskapasitet

- Lite fisk i markedet gir veldig høye priser og hindrer utvikling av markedet. Over tid vil dette skape muligheter eksempelvis for landbasert produksjon i andre deler av verden
- Gjeldende regelverk er ikke tilpasset ny teknologi og nye driftsformer
- At en ordning med miljøteknologitillatelse og et konverteringsregime ikke er på plass er til hinder for en bærekraftig utvikling av næringen – teknologien er der, men fornuftige insentiver og muligheter mangler
- Høsten 2022 la regjeringen frem forslag om en grunnrenteskatt på havbruk som har skapt stor frustrasjon i næringen. Usikkerhet med hensyn til hvor mye man vil ende opp med å måtte betale i skatt har medført at investeringer for anslagsvis 40 milliarder kroner er satt på vent. Halvannen måned etter at grunnrenteskatten ble vedtatt i Stortinget er oppdretterne fortsatt usikre på hva de må betale i skatt og investeringene forblir med få unntak på vent

På lang sikt er lav produksjonskost, bærekraftige driftsmåter, leveringsevne og et godt produkt den eneste holdbare garantien for en konkurransedyktig norsk havbruksnæring. For å komme dithen må næringen over tid ha rammevilkår som legger til rette for forutsigbar vekst og utvikling.

Gode tiltak for å muliggjøre en bærekraftig vekst og størst mulig verdiskaping for samfunnet

Når det vitterlig finnes god lukket merdteknologi som kan bidra til å løse flere av utfordringene i næringen, så må «gode tiltak» legge til rette for utbredelse og utnyttelse av denne teknologien. På kort sikt vil gode rammebetingelser for bærekraftig postsmoltproduksjon i lukkede anlegg være viktige og i neste omgang vil et attraktivt konverteringsregime samt nye miljøteknologitillatelse kunne gi grunnlag for en betydelig bærekraftig vekst og størst mulig verdiskaping for samfunnet.

Tilrettelegging for bærekraftig postsmoltproduksjon i lukkede anlegg

Med tanke på utfordringene næringen står i pr i dag bør målsettingen på kort sikt være å legge til rette for en bærekraftig postsmoltproduksjon. Både for næringen som helhet og den enkelte oppdretter er det her det vil være mest fornuftig å starte en lukket satsing da den mest kritiske fasen for fisken er den første tiden i sjøen. Ved å investere i å gi fisken en beskyttet vokseplass den første tiden, så vil man få igjen for dette med renter gjennom at fisken når slaktevekt på kortere tid og at flere fisk kommer til slakt.

Mange oppdrettere har i dag en postsmoltstrategi, men begrenset tilgang på dyr produksjonskapasitet i sjø, samt et regelverk som knapt nevner postsmolt og i liten grad oppmuntrer og tilrettelegger for postsmoltproduksjon i lukkede sjøbaserte løsninger, har i stor grad ført til at oppdrettere har realisert denne strategien gjennom landbaserte anlegg. Dette er anlegg eller produksjonsvolumer som både er svært kostbare og innebærer store miljøinngrep. At de likevel er realisert handler blant annet om at det har vært forutsigbarhet når det gjelder muligheter og at man ikke har trengt å kjøpe produksjonskapasitet. Dersom regulerende myndigheter ønsker at oppdrett i

første rekke skal skje i sjøen og at næringen skal ha bærekraftige vekstmuligheter, så må det følges opp ved at det raskt kommer på plass forutsigbare og attraktive muligheter for postsmoltproduksjon i gode lukkede løsninger i sjø.

Gode tiltak for å stimulere til en bærekraftig postsmoltproduksjon i lukkede anlegg i sjø vil være:

- Postsmolt, dvs. eksempelvis fisk inntil 1-1,5kg i lukkede merder holdes utenom MTB-regnskapet
 - Vil gjøre det lettere for oppdrettere å regne hjem investeringer i lukket merdteknologi
 - Tar et stort antall fisk ut av fjorden og vekk fra lakselusen
 - Redusert smittepress ved at det er færre fisk i fjorden og ved at postsmolten går i adskilte produksjonsenheter/merder
 - Forbedret fiskevelferd – god lukket merdteknologi gir et stabilt godt vannmiljø fritt for lus
 - En fin postsmolt på 1-1,5kg har et betydelig bedre utgangspunkt for å klare seg i åpne merder sammenlignet med en smolt på 100-200g
 - Fisken vil komme raskere til slakt
 - Flere fisk vil komme til slakt
 - Bedre biologisk produksjon for oppdretterne og økt verdiskaping for storsamfunnet
- Lukkede postsmoltanlegg med gode vanninntaksløsninger som ikke har lus i merdene, ikke har sykdom på fisk som er problematisk ut fra et smitteperspektiv, samler opp slam og foretar nedvask, desinfisering samt kort brakklegging mellom produksjonsgrupper unntas fra deltakelse i felles brakkleggingsperiode
 - Slike anlegg vil ved sin driftsform til enhver tid ivareta de hensyn som ligger til grunn for kravet om gjennomføring av en felles brakklegging
 - Tiltaket vil gjøre det mulig å samkjøre settefisk- og postsmoltproduksjonen på en god og forutsigbar måte
 - Gir økt verdiskaping for samfunnet
- For lokaliteter som har «egen» postsmoltproduksjon i lukkede merder og matfiskproduksjon i åpne merder unntas lukkede merder som oppfyller vilkår i forrige kulepunkt fra deltakelse i felles brakklegging
- For anlegg som produserer postsmolt med sikte på forutsigbar flytting til andre soner, dvs. som om fisken kom rett fra settefiskanlegg, må det være klare krav til vannbehandling og evt. andre biosikkerhetstiltak
- Også for postsmoltanlegg som ikke fullt ut ivaretar biosikkerhetshensyn gjennom vannbehandling og andre tiltak bør det være mulig å få flyttet frisk fisk ut av sone når det

pålegges brakklegging som følge av sykdom på fisk i åpne anlegg. Alternativt, hvis kapasiteten i anlegget tillater det bør postsmolten få stå i det lukkede anlegget gjennom brakkleggingsperioden

- Automatisk krav om nedslakting av store mengder frisk postsmolt som et føre var tiltak er lite holdbart i et bærekraftperspektiv

Et konverteringsregime og nye miljøteknologitillatelser for bærekraftig matfiskproduksjon

Et regelverk og ordninger som legger til rette for sjøbaserte lukkede postsmoltanlegg vil være en god start for å endre næringen i en mer bærekraftig retning. For å komme rundt utfordringene man sliter med i dag må det imidlertid også bli attraktivt å «gå lukket» i matfiskproduksjonen og da kommer man ikke utenom et fordelaktig konverteringsregime slik flere oppdrettere har tatt til orde for. Gode lukkede systemer bør videre utløse vekstmuligheter gjennom utsteding av nye lukkede tillatelser samt utvikling og klarering av nye egnede lokaliteter.

Ved utforming og gjennomføring av et konverteringsregime bør produksjonsområder som er særlig belastet med miljøutfordringer prioriteres og konvertering av tillatelser bør kunne differensieres ut fra området miljøtilstand og aktuelt nivå for lukkethet.

Matfiskoppdrett i lukkede merder må i likhet med det vi har anført for postsmoltanlegg få fordeler vis a vis åpne systemer når det kan dokumenteres at:

- Det er gode vanninntaksløsninger som «tar fisken ut av fjorden»
- Det ikke er lus i merdene
- Det ikke er sykdom på fisk som er problematisk ut fra et smitteperspektiv
- Det samles opp slam og
- Det foretas nedvask, desinfisering samt kort brakklegging mellom produksjonsgrupper

Både når det gjelder krav til nivå av lukkethet og oppsamling av slam bør man ved et konverteringsregime og for miljøteknologitillatelser unngå unødvendig rigide og ambisiøse krav.

Angående lukkethet oppnås mye allerede ved å hente vann tilstrekkelig dypt og så er det viktig å være klar over at tiltak for behandling av inngående vann i form av partikkelfiltrering og UV-behandling blir relativt kostbare ved store vannvolumer. Dette som følge av betydelige kostnader knyttet til installasjonene og en vesentlig økning i energibruken. Vi tror derfor at slike tiltak i utgangspunktet har mest for seg i postsmoltproduksjon og i lukkede systemer der vannforbruket er redusert ved gjenbruk eller resirkulering. Når det er sagt, så kan vannbehandling også aktualiseres av lokale forhold som stor grad av omrøring mellom øvre og dypere vannlag eller et ønske om å gå høyere med vanninntaket for derved å kunne ta inn noe varmere vann.

Hva angår oppsamling av slam, så vil innsats med det for øye uunngåelig ha en avtagende grensenytte. Vår oppfatning er derfor at løsninger som på en effektiv måte samler opp en betydelig mengde slam er mer bærekraftige enn løsninger som med mye høyere kostnader og energibruk samler opp noe mer slam. Utslipp av noe slam som føres vekk med overflatestrøm er vel heller ikke nødvendigvis et miljøproblem, snarere tvert imot kan det være et gode for fjordmiljøet.

Et forhold man dessuten skal være oppmerksom på er at med et godt fungerende lukket system får man så god kontroll på fôringen at man unngår slamproduksjon i form av overfôring.

Dersom det ikke relativt raskt kommer et attraktivt konverteringsregime og en ordning med miljøteknologitillatelse samt et fornuftig regelverk for drift av lukkede løsninger, så er vi redd for at man ikke vil se en ønsket vekst og utvikling av oppdrettsnæringen her til lands. Veksten vil da komme i andre deler av verden, eksempelvis i form av landbaserte anlegg som ligger nærmere markedene.

Da Stortinget 31. mai 2023 vedtok å innføre grunnrenteskatten på havbruk var det blant annet lagt inn anmodninger til regjeringen om å:

«– innføre en ordning som gjør at nedtrukket produksjon som følge av trafikklyssystemet kan produseres i lukket teknologi.» og

«– legge frem forslag om en miljøteknologiordning i løpet av 2023.»

En ordning der oppdrettere kan få tilbake inntrukket produksjonskapasitet ved å produsere den i lukket teknologi vil ved faktisk og snarlig gjennomføring være et positivt tiltak, men det løser ikke utfordringene som næringen står i.

Når det gjelder anmodningen om å legge frem forslag om en miljøteknologiordning i løpet av 2023, så ligger det i kortene at dette dessverre ligger lenger frem i tid. En slik ordning burde for lengst vært på plass og når den ikke er det uteblir markedet for fungerende lukket teknologi.

Sentrale myndigheter, forvaltende sektormyndigheter og oppdrettere må ta innover seg at det er drift i åpne systemer og næringens størrelse som har skapt eksisterende fiskevelferds- og miljøutfordringer. Trafikklyssystemet ble vel etablert fordi det var et behov for det, men det er ikke egnet til å løse utfordringene – til det trengs en omlegging fra brannslukking og et behandlingsfokus til forebygging av sykdom og parasittproblemer samt ivaretagelse av miljøet. Å gå lukket i store deler av næringen vil gjøre en slik omlegging mulig og nå er det på høy tid at man kommer i gang – godt fungerende lukket teknologi er faktisk tilgjengelig.

Om og i hvilken grad biosikkerhetshensyn bør implementeres i tillatelsessystemet

Biosikkerhet innen havbruk handler om skjerming av fisken fra uønskede patogener, virus og parasitter i det ytre miljø, smitteverntiltak innad i et anlegg samt tiltak for å hindre overføring av smitte til og oppbygging av parasittbestand i det ytre miljø. For oss som leverandør av lukket merdteknologi handler det enkelt sagt om kontroll på hva man tar inn i merdene og eksponerer fisken for samt kontroll på hva som går ut av merdene.

Forsvarlig ivaretagelse av biosikkerhetshensyn er en grunnleggende forutsetning for forutsigbar god fiskehelse og -velferd samt bærekraft i havbruksnæringen. Vi mener derfor at biosikkerhetshensyn må implementeres i tillatelsessystemet.

Når det gjelder i hvilken grad biosikkerhetshensyn bør implementeres i tillatelsessystemet, så mener vi det er naturlig at det begrenses til å definere ulike typer tillatelser og hvilke krav til biosikkerhet som skal være oppfylt under disse. Tillatelsestyper med tilhørende krav om biosikkerhet kan eksempelvis være (listede biosikkerhetskrav er ikke nødvendigvis uttømmende):

- Postsmoltproduksjon i lukket system med begrenset adgang til flytting av fisk
 - Lukket lusefritt anlegg
 - Godkjent regime for nedvask og desinfisering
 - Slamoppsamling
 - Rømningsikkerhet

- Postsmoltproduksjon i lukket system med forutsigbar adgang til å flytte fisk til andre soner
 - Lukket lusefritt anlegg
 - Behandling av inntaksvann med partikkelfilter og UV
 - Godkjent regime for nedvask og desinfisering
 - Betydelig grad av slamoppsamling
 - Rømningsikkerhet
 - Overdekning/skvettsskjerming

- Matfisk – åpent system
 - Krav til god kollektiv organisering av brakklegging og behandlingstiltak
 - Tydelige krav til avstand mellom anlegg/lokalteter
 - Makstall for antall tillatelser i samme anlegg/på samme lokalitet
 - Rømningsikkerhet

- Matfisk – neddykket åpent system
 - Krav til god kollektiv organisering av brakklegging og behandlingstiltak
 - Tydelige krav til avstand mellom anlegg/lokalteter
 - Makstall for antall tillatelser i samme anlegg/på samme lokalitet
 - Rømningsikkerhet

- Matfisk – semilukket system
 - Krav til god kollektiv organisering av brakklegging og behandlingstiltak
 - Tydelige krav til avstand mellom anlegg/lokaliteter
 - Makstall for antall tillatelser i samme anlegg/på samme lokalitet
 - Rømningsikkerhet

- Matfisk – lukket nivå 1 (GreenBag-merden i sin enkleste utførelse!)
 - Lukket lusefritt anlegg
 - Godkjent regime for nedvask og desinfisering
 - Slamoppsamling
 - Rømningsikkerhet

- Matfisk – lukket nivå 2
 - Lukket lusefritt anlegg
 - Behandling av inntaksvann med partikkelfilter og UV
 - Godkjent regime for nedvask og desinfisering
 - Betydelig grad av slamoppsamling
 - Rømningsikkerhet
 - Overdekning/skvettsskjerming

- Matfisk – lukket nivå 3
 - Lukket lusefritt anlegg
 - Behandling av inntaksvann med partikkelfilter og UV
 - Gjenbruk av vann/reduert vannforbruk ved hjelp av vannforbedringstiltak
 - Godkjent regime for nedvask og desinfisering
 - Betydelig grad av slamoppsamling
 - Rømningsikkerhet
 - Overdekning/skvettsskjerming

- Matfisk – lukket nivå 4 (Reset Aqua)
 - Lukket lusefritt anlegg
 - Behandling av inntaksvann med partikkelfilter og UV
 - Resirkulering
 - Behandling av utgående vann
 - Godkjent regime for nedvask og desinfisering
 - Betydelig grad av slamoppsamling
 - Overdekning/skvettsskjerming

Biosikkerhetskrav knyttet til tillatelsene bør være teknologinøytrale, dvs. at det ikke er krav til bruk av én bestemt teknologi. Vi tenker imidlertid at krav til at teknologien er produktsertifisert er relevant for å sikre bruk av gode og pålitelige løsninger.

Om fremtidige oppdrettstillatelser bør være tidsbegrensede

Oppdrettsnæringen er en relativt ung næring hvor store investeringer er nødvendig for å skape ønsket vekst og bærekraft. Det er vanskelig å se for seg at disse investeringene blir gjort dersom næringen over tid ikke gis forutsigbare rammebetingelser og tidsbegrensede oppdrettstillatelser vil slik vi ser det utfordre dette.

En forutsigbar rett til å produsere fisk frem i tid er grunnlaget for realistisk budsjettering av fremtidige inntekter, som igjen muliggjør finansiering av nødvendige investeringer og den biologiske produksjonen. Norske oppdrettsvirksomheter forholder seg allerede til en rekke uforutsigbare forhold, herunder:

- Oppdrett er biologisk produksjon som har en betydelig iboende økonomisk risiko knyttet til utfall. Det tar omkring to år å produsere slakteklar laks og jo lengre ut i produksjonsforløpet man kommer jo større er verdiene som er i spill. Sykdom og skader på fisk medfører derfor fort store økonomiske tap
- Å holde påslag av lakselus under den tillatte grensen er en kamp som svært mange oppdrettere står i. Hvor mange behandlinger som må gjennomføres før fisken kommer til slakt varierer, men hver behandling påvirker resultatet i negativ retning gjennom behandlingskostnader, utgang av fisk og tapt tilvekst
- Miljøtilstanden i et produksjonsområde (lakselus er miljøindikator) kan føre til nedtrekk i produksjonskapasitet. Det er mulig å søke om unntaksvekst for lokaliteter i områder som får nedtrekk, men denne ordningen er lite forutsigbar
- Skattemessig verdsettelse av oppdrettstillatelser baseres på oppnådde priser ved auksjonering av ny produksjonskapasitet. Forholdet medfører at norske eiere av oppdrettsvirksomheter tillegges store teoretiske formuesverdier på toppen av formuesverdier av annen arbeidende kapital. Disse formuesverdiene blir så gjenstand for beskatning på eiernes hånd uavhengig av oppdrettsvirksomhetens økonomiske resultat, men eierne må nødvendigvis ta utbytte fra virksomheten slik at de kan betale formueskatten. Virksomheten blir med det hvert år tappet for betydelige midler og det er klart at oppdrettsvirksomheter med norske eiere har en ekstra skattebelastning sammenlignet med utenlandskeide oppdrettsvirksomheter i Norge
- Innført ordning med grunnrenteskatt medfører ikke bare et høyt skattenivå, men usikkerhet omkring hvor mye skatt som skal betales. Det er blant annet ikke avklart hvilket avkastningskrav som blir akseptert for de deler av oppdrettsvirksomheten som ikke omfattes av grunnrentebeskatningen. Og normpris som medfører usikkerhet med hensyn til hvilke inntekter som legges til grunn for beskatning gjøres gjeldende fra og med 2024

Oppsummert kan man si at havbruksnæringen forholder seg til en rekke utfordringer som innebærer økonomisk risiko og selskaper med norske eiere er ekstra utsatt for tapping av investeringskapital.

Å ta næringen i en mer bærekraftig retning vil som tidligere nevnt kreve store investeringer og forutsigbare rammebetingelser – og for vår del tror vi ikke at tidsbegrensede oppdrettstillatelser vil bidra til det.

Implementering og overgang til et eventuelt nytt tillatelsessystem

Vi tenker at et fordelaktig konverteringsregime kombinert med en ordning med miljøteknologi-tillatelser er måten å implementere et nytt tillatelsessystem på. Hensikten med konverteringsregimet vil være å få mange av dagens alminnelige tillatelser over i et nytt bærekraftbasert tillatelsessystem. En ordning med miljøteknologitillatelser vil på sin side være en mulighet for nye aktører som ønsker seg inn i næringen eller en mulighet for de som allerede er inne i næringen til å etablere seg i flere produksjonsområder.

Tillatelser og lokaliteter for lukkede postsmoltanlegg må selvsagt klareres, men jf. det vi tidligere har argumentert for mener vi at å holde disse tillatelsene utenom MTB-regnskapet vil komme både fisken, miljøet, oppdretterne og verdiskapingen i samfunnet til gode.

Avsluttende kommentarer

Vi registrerer med en viss forundring at det etter innføring av en grunnrenteskatt fortsatt legges opp til tildeling av produksjonskapasitet gjennom auksjonsrunder, jf. Stortingets anmodning til regjeringen i grunnrentevedtaket om å:

«– sørge for at miljøindikatorer for trafikklyssystemet er på plass fra auksjonsrunden i 2024. Det skal utredes og vurderes indikatorer, som blant annet påvirkning på sjørret, utslipp og dødelighet.»

Med en grunnrenteskatt på havbruk virker det i våre øyne både absurd og lite legitimt å legge opp til å skulle tildele produksjonskapasitet gjennom auksjonsrunder. Da rigger man seg i så fall med grunnrente i begge ender og det vil være berettiget å spørre om målet egentlig er «størst mulig skattlegging»? Ønsker man en mer bærekraftig havbruksnæring og størst mulig verdiskaping for samfunnet, så må fungerende lukket teknologi gis gode kommersielle muligheter gjennom tillatelsessystemet.

Det er utvilsomt en krevende oppgave Havbruksutvalget har fått og vi vil ønske utvalget lykke til med arbeidet i innspurten. Vi ser frem til rapporten og om det er noe i våre innspill som utvalget ønsker utdypet, så bidrar vi gjerne til det.

Vennlig hilsen,
for Merdslippen AS

Vidar Vangen
Daglig leder

Terje Vangen